

úterý 13/6

Náměšť nad Oslavou

zámek, knihovna, 19³⁰

Benjamin Alard / cembalo

Ve spolupráci

**INSTITUT
FRANÇAIS**

program

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Partita č. 3 a moll BWV 827

Fantasia

Allemande

Corrente

Sarabande

Burlesca

Scherzo

Gigue

Italský koncert BWV 971

[Allegro]

Andante

Presto

Ouvertura h moll ve francouzském stylu BWV 831

Ouverture

Courante

Gavotte I – Gavotte II

Passepied I – Passepied II

Sarabande

Bourée I – Bourée II

Gigue

Echo

Druhové označení *partita*, analogické k pojmu *suita*, označovalo vícevětou skladbu, sestavenou z kontrastních vět s využitím stylizovaných dvorských tanců. **Johann Sebastian Bach** (1685–1750) spojil roku 1731 šest takových partit pro klávesový nástroj do cyklu, který nazval *Clavierübung* (Klavírní cvičení). V tomto celku se staly jeho prvním dílem, vydaným tiskem (BWV 825–830). Do roku 1741 následovaly ještě další tři sešity podobných klavírních cvičení. Určení pro „clavier“ se vztahovalo na všechny klávesové nástroje, v prvním sešitu se jednalo o skladby pro jedno nebo dvoumanuálové cembalo či klavichord. Označení „cvičení“ nelze brát doslovně ve smyslu skladeb určených ke zdokonalování techniky hry, nýbrž jako impuls ke spojení se skladatelským myšlením, interpret se má snažit proniknout k autorovu záměru. Každou partitu otevírá úvodní věta, v případě *Partity* č. 3 (BWV 827) ji nazval *Fantasia*. Následující věty jsou obvyklé v barokní taneční suitě (*Allemande*, *Corrente*, *Sarabande*, *Gigue*), věty *Scherzo* a *Burlesca* se z charakteru taneční suity vymykají.

Italský koncert F dur z roku (BWV 971) se stal se součástí II. dílu Bachových *Klavírních cvičení*, tiskem vyšel roku 1735. Skladba je dokladem Bachova experimentování s formou koncertu, jímž se zabýval především ve svém lipském období. *Italským koncertem* se Bach vrací ke stylu, který poznal kolem roku 1710 na dvoře výmarského vévody Karla Ernsta v dílech Antonia Vivaldiho, Arcangela Corelliho aj., skladatelů, kteří výrazně přispěli k formování koncertu pro sólový nástroj s doprovodem orchestru. Jejich podněty využil Bach po svém, také v různých transkripcích děl italských mistrů. *Italský koncert* je výslovně určen pro dvoumanuálové cembalo, jehož zvukové, barevné možnosti umožňují orchestrální složku suplovat. Italskou tradici propojil Bach s kontrapunktickým slohem, jehož byl mistrem.

Součástí *Klavírních cvičení II* je také *Ouvertura h moll* (BWV 831). Pojem „ouvertura“ je vícevýznamový, běžně se jím rozumí „předehra“, úvodní skladba (k opeře, baletu, ale také k oratoriu, suitě aj.); v průběhu vývoje se osamostatnila a vytvořila další typy, až k programní předehře 19. století. Koncem 17. století spojovali skladatelé takovou předehru s ostatními instrumentálními částmi opery či baletu do orchestrálních suit a označení úvodní skladby – ouvertury – se přeneslo na celou skladbu. To platí i pro Bachovu *Ouverturu h moll*, nejdelší suitu v jeho tvorbě vůbec. Je určena pro dvoumanuálové cembalo, umožňující dynamické odstíny, nápadně patrné zejména v části „Echo“.

Vlasta Reittererová

Vesmírem francouzského klávesového virtuosa **Benjamina Alarda** je hudba Johanna Sebastiana Bacha; právě za výjimečnou interpretaci tohoto skladatele mu porota prestižní Mezinárodní cembalové soutěže v Bruggách udělila v roce 2004 první cenu. Jeho prvními učiteli na konzervatořích v Dieppe a Rouenu byli Louis Thiry a François Ménissier, kteří ho nadchli pro hru na varhany. Cembalový repertoár Benjamin objevil díky Elisabeth Joyé, u níž studoval v Paříži. V roce 2003 nastoupil na akademii Schola Cantorum v Basileji, kde spolupracoval s Jörgem-Andreasem Bötticherem, Jeanem-Claudem Zehnderem a Andreou Marconem.

Od roku 2005 je Benjamin Alard varhaníkem v kostele Saint-Louis-en-l'Île v Paříži, kde hraje na nástroj Bernarda Aubertina a pravidelně tam provádí také bachovské recitály.

Hraje nejen na cembalo a varhany, ale na dlouhou řadu historických klávesových nástrojů. Na pódiiích předních světových koncertních sálů i v rámci festivalů vystupuje se sólovými recitály i jako komorní hráč, např. v duu s cembalistkou Élisabeth Joyé či s flétnistou Emmanuelem Pahudem.

Benjamin na sebe v poslední době poutá pozornost celosvětové obce milovníků hudby Johanna Sebastiana Bacha: od roku 2017 se věnuje nahrávání Bachova kompletního klávesového díla. Jeho ambiciózní projekt u labelu Harmonia Mundi bude čítat sedmáct CD; v květnu vyšlo osmé CD symbolicky věnované Bachově první ženě Barbaře Marii: *„Při výběru skladeb na nahrávky se řídím jak klíčovými daty Bachova života, tak i odkazy na dřívější skladatele, kteří jej mohli ovlivnit. Necháávám se vést významnými událostmi jeho života: ztrátami blízkých, setkáními, narozeními, výchovou nejstaršího syna... V prvních svazcích tak zazní hudba Buxtehudeho, Pachelbela, Grignyho, Frescobaldiho a mnoha dalších, abychom pochopili, co tvořilo jeho hudební kolébku,“* popisuje Alard svůj dramaturgický záměr, který je výjimečný i střídáním více klávesových nástrojů.

A nejsou to jen varhany, cembalo a klavichord: *„Setkal jsem se s klávesovými varhanami, což je nástroj, který kombinuje varhany a cembalo na jedné klaviatuře. Nevíme, zda Bach na tento typ nástroje hrál, ale připadal mi velmi zajímavý, stejně jako pedálové cembalo a v dalším díle pedálový klavichord, další skutečný objev! Chtěl jsem se především vyhnout vytvoření encyklopedické souborné nahrávky; rád bych nabídl nový posluchačský zážitek a hlavně vložil Bachovo dílo do souvislostí.“* Benjamin je nyní v polovině své Bachovské cesty, která mu kromě radosti z objevování přinesla i další důležité poznání: *„V dobách svých prvních nahrávek jsem měl k dispozici hudebního režiséra a týden nahrávacího času: udělali jsme záběr, poslechli jsme si ho, diskutovali jsme, znovu nahráli kousek... Když dnes poslouchám*

své deset let staré nahrávky, vnímám tuto jejich analytickou, méně spontánní povahu. Teď mám jeden týden na tři nebo čtyři CD! Musíme se zvukařem Albanem Moraudem pracovat rychleji, experimentuji s novými metodami, například s nahráváním se sluchátky. Vyžaduje to sice náročnější přípravu, ale výsledek je živější, spontánnější, méně sterilní. Neopravujeme detaily, nahrávka získává patinu, má duši a je skvěle soudržná. Čím víc opravujete, tím víc riskujete destabilizaci celku. Těší mě drobné nedokonalosti, navozují dojem hudební upřímnosti.“

Do druhé části souborné nahrávky Bachova klavírního díla Alard vstupuje se stejným hudebním apetitem, jaký pociťoval na startu: „V dalších dílech se objeví i zpěv nebo první verze pátého Braniborského koncertu. Chci do projektu zahrnout i komorní hudbu a malé kantáty, abych ukázal jejich vliv na klávesovou hudbu. Ale především se řídím poslechem – nechci o všem rozhodovat předem.“

st 14/6

Žďár nad Sázavou

bazilika Nanebevzetí
Panny Marie, 19³⁰

**Benjamin
Alard**

varhany

Program:

**Georg Muffat, Johann K. Kerll, Johan Jakob
Froberger, Johann Pachelbel, Louis Couperin,
Johann Sebastian Bach, Nicolas de Grigny**

Benjamin Alard představuje vzácný repertoár z moravského a vídeňského prostředí, který je ideální pro unikátní zvuk i dispozici moravských varhan. Vzácný nástroj varhanáře Johanna Davida Siebera v bazilice Nanebevzetí Panny Marie ve Žďáru nad Sázavou je barevným klenotem rozeznávajícím se ideálně právě ve skladbách, které vznikaly v našem regionu a v jižním Německu – překypují melodičností a poutají pozornost využitím specifických rejstříků, které jim Sieberovy varhany skýtají. V překrásném prostoru baziliky, jejíž barokizovaný interiér a perspekt varhan navrhol slavný barokní architekt Santini, snadno podlehnete kouzlu královského nástroje ovládaného jedním z nejlepších varhaníků současnosti.

